สรุปการบรรยายวันที่ 26 ตุลาคม 2559 เวลา 14.00 – 15.00 น.

หัวข้อ Thailand 4.0

โดย ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

- ดร. สุวิทย์ เริ่มบรรยายด้วยการให้ภาพกว้างของการเปลี่ยนแปลงพลวัตรเศรษฐกิจไทย ว่า เริ่มจากยุค “โชติช่วงชัชวาล” ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มาเป็นยุค “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และในที่สุดกำลังเข้าสู่ยุค “Thailand 4.0” ซึ่ง ดร. สุวิทย์ใช้คำว่าเป็น “New Normal” ของเศรษฐกิจไทย
- Thailand 4.0 คืออะไร? ดร. สุวิทย์อธิบายว่าก่อนจะมาเป็น 4.0 นั้น เศรษฐกิจไทยที่เป็นรุ่น 1.0, 2.0 และ 3.0 มีโครงสร้างที่แตกต่างกัน Thailand 1.0 หมายถึงโมเดลที่เน้นเกษตรกรรมและหัตถกรรม Thailand 2.0 หมายถึงโมเดลที่เน้นอุตสาหกรรมเบา ส่วน Thailand 3.0 หมายถึงโมเดลที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ส่วน Thailand 4.0 หมายถึงโมเดลที่เน้นไปที่กระบวนการของการสร้างมูลค่าเพิ่ม (value added) อะไรที่ “ทำน้อย ได้มาก” ถือว่าเข้าโมเดล Thailand 4.0 ทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในอุตสาหกรรมประเภทใดก็ตาม
- ดร. สุวิทย์ ขยายความถึงความจำเป็นที่เศรษฐกิจจะต้องปรับเป็นรุ่น 4.0 ว่าประเทศไทยติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง คือไม่สามารถโตต่อเพื่อให้ถึงจุดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่ 10,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเศรษฐกิจของประเทศไทยชะงักงันอยู่ที่รายได้เฉลี่ยต่อหัวราว ๆ 5,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ มาเป็นเวลานาน
- การจะออกจากกับดักรายได้ปานกลางนั้น ไม่ต่างจากการการวิ่งของเครื่องยนต์ หากหวังจะวิ่งให้เร็วขึ้น ก็ต้องเปลี่ยนเครื่องยนต์ ตอนนี้ประเทศไทยต้องการเครื่องยนต์ที่จะทำให้ 1. รวยขึ้น (growth) 2. รวยกระจายไม่ใช่กระจุก (inclusive growth) และ 3. รวยนาน ๆ (sustainable/green growth) ตามศักยภาพแล้ว ประเทศไทยควรจะเติบโตอยู่ที่ 5-6 %
- ยุทธศาสตร์ของการเปลี่ยนเครื่องยนต์ คือสร้างความเข้มแข็งจากภายในไปพร้อม ๆ กับเชื่อมโยงกับโลกภายนอก ซึ่งจริง ๆ ก็คือหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งสอดรับกับหลัก sustainable growth ของ UN พอดี
- Thailand 4.0 สำหรับรัฐบาลแล้ว ต้องทำให้เห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างเข้มข้นในช่วง 3-5 ปี และหวังให้มี impact ไปได้ถึง 20 ปี
- ในการทำให้ Thailand 4.0 เกิดผลเป็นรูปธรรม ต้องมีการ focus จะ “ชกทุกสนามไม่ได้” ด้วยเหตุนี้จึงแบ่งอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ First S-Curve และ New S-Curve ในส่วนของ First S-Curve คือ กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศ ได้แก่ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ท่องเที่ยว เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และอาหาร ส่วนกลุ่ม New S-Curve คือ อุตสาหกรรมใหม่ที่

จะมาเป็น New Growth Engine ได้แก่ หุ่นยนต์ การบินและโลจิสติกส์ เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ดิจิตอล และการแพทย์ครบวงจร

- สิ่งที่ ดร. สุวิทย์เน้นคือ การเปลี่ยน paradigm หรือวิธีการมองโลก โดยเฉพาะจากการเติบโตแบบ “ปักชำ” มาเป็น “สร้างรากแก้ว” โดยที่การโตแบบ “ปักชำ” หมายถึงการนำเข้าเครื่องจักรของต่างชาติมาผลิตแล้วหวังให้ธุรกิจเติบโตด้วยการตัดราคากันเอง ในขณะที่มุมมองแบบ “สร้างรากแก้ว” หมายถึงการเติบโตที่ถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมจากภายใน ก่อให้เกิดเป็น platform ที่แข็งแรงพอและสร้างมาด้วยตัวเอง และนี่คือนิยามของ Smart Enterprise
- อย่างไรก็ดี ความท้าทายอย่างหนึ่งของ Smart Enterprise ไม่ใช่แค่ product innovation เพราะมูลค่าเพิ่มของ product innovation อย่างมากก็ได้เพียงแค่ 20% เท่านั้น โจทย์คือทำอย่างไรผู้ประกอบการจึงจะไปถึง process innovation รวมถึง business innovation ซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าหลายเท่า
- ดร. สุวิทย์ เน้นว่า สิ่งที่สำคัญกว่า strategy ก็คือ culture ประเทศเรามีไอเดียดี ๆ เยอะ แต่ไม่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวังเพราะ culture ยังไม่รองรับ ทั้งนี้มี culture 3 ประการที่ ดร. สุวิทย์มองว่าจำเป็นจะต้องสร้างเพื่อรองรับ Thailand 4.0 ได้แก่ 1. culture of collaboration หรือการพึ่งตนเองแล้วรวมกลุ่มกันอย่างมีพลัง (เช่นในรูปของ cluster) 2. culture of innovation หรือความรู้สึกที่ว่าเราจะต้องคิดด้วยตัวเอง และเป็นคนสร้างกติกาในสนาม (set the rule of the game) และ 3. culture of sustainability หรือสำนึกของการทำดี (doing good) ไปพร้อมๆ กับการโตไว (doing well)
- ด้วยเหตุนี้ ดร. สุวิทย์จึงย้ำว่า หัวใจของ Thailand 4.0 คือ สร้างเมล็ดพันธุ์ใหม่ เตรียมคนไทยสู่โลกที่ 1 และการลงมือทำ
- โจทย์ใหญ่ของรัฐบาล 4 กลุ่ม ได้แก่ Smart farming, Smart SME/Enterprise, high-value service และ start-up ตัวอย่างเช่น ในส่วนของ Smart farming รัฐบาลต้องพยายามเปลี่ยน suffered farmer ให้กลายเป็น survived farmer และเป็น smart farmer ในที่สุด โดยจะต้องไปให้ถึงการใช้ Big data ในภาคเกษตร และการที่เกษตรกรไม่ทำการผลิตอย่างเดียว แต่มีการแปรรูป และเชื่อมโยงกับ Green Tourism ด้วย
- ในส่วนของ SME การจะปรับให้เป็น smart enterprise เพื่อเข้าสู่ 4.0 มีวิธีการดำเนินการอยู่ 3 ทิศทางหลัก ๆ ได้แก่ 1. Cost down 2. Value up และ 3. Collaborative นอกจากนี้ยังจะต้องแข่งขันกันบน Global Platform หรืออีกนัยหนึ่งคือ การมองตลาดและมาตรฐานระดับโลก ไม่ใช่เพียงแค่ในประเทศไทยเท่านั้น
- ปัจจุบัน 25% ของ GDP ไทยเป็นภาคบริการ และกว่า 70% ของภาคบริการเป็นธุรกิจการท่องเที่ยว โจทย์ของรัฐบาลคือ ทำอย่างไรธุรกิจบริการจึงจะกระจายออกไป ในฐานะที่เป็นธุรกิจประเภท “ทำน้อย ได้มาก” และอาศัยนวัตกรรมด้าน process/business เป็นหลัก? ทำอย่างไรจึงจะเพิ่มแง่มุมของการบริการเข้าไปในธุรกิจ SME?

- กล่าวโดยสรุป ภายใต้โมเดล 4.0 ธุรกิจจะต้องเป็นอุตสาหกรรมที่มีรากแก้วของตัวเอง อาศัยนวัตกรรมทั้งในแง่ product innovation, process innovation และ business innovation เพิ่มมูลค่าด้วยการทำน้อยได้มาก แข่งกันที่การบริการ มีมุมมองแบบโลกที่ 1 มองตลาดทั้งโลกไม่ใช่แค่ประเทศไทย และเน้นลงมือทำทันที
- ดร. สุวิทย์ ปิดท้ายการบรรยายด้วยข้อคิดสำหรับ SME ว่า “innovate or die”